

Mafui'e/Galulolo (Tsunami) i le Pasefika

O LENEI PEPA O FA'AMATALAGA MONI O LO'O MAUAINA ATU AI NI FA'AMATALAGA E UIGA I ITUĀIGA O FESOASOANI TAU TUPE E MAFAI ONA MAUA MO I LATOU O LO'O A'AFIA I MAFUI'E MA GALULOLO.

O ai o lo'o a'afia?

O tagata o lo'o a'afia i mafui'e ma galulolo i vaega ese'ese, ma o nisi o tagata e ono aofia i vaega o lo'o i lalo:

- tagata o lo'o ulufale mai i totonu o Niu Sila e nonofo ma āiga (o nei tagata o tagata nofomau ma tagata e lē nofomau i Niu Sila)
- tagata o lo'o i totonu o Niu Sila e leai se tupe maua ona o ō latou ta'ito'alua o lo'o taofia po'o i vaega o lo'o a'afia i totonu o atunu'u o le Pasefika
- tagata o lo'o taliaina le penefiti po'o tupe maua o nonōgātupe (Superannuation) mai Niu Sila, ae o lo'o taofia ona o ni feoa'iga po'o femalaga'iga, ma o lo'o i ni vaega o lo'o a'afia i ni aso e sili atu i aso fa'atapula'aina e le penefiti
- tagata o lo'o taofia femalaga'iga i totonu o Niu Sila ona ua uma aso fa'atulagaina o ā latou pepa ma visa faigaluega
- tagata o lo'o i totonu o Niu Sila ua afātia ona o fesoasoani mo āiga o lo'o i vaega o lo'o a'afia o atunu'u o le Pasefika
- tamāiti lāiti ua mātua ōti ma e leai se fesoasoani o maua ua aumai ai i Niu Sila e nonofo ma āiga.

Afai e te silafia o lo'o e a'afia, e tataua ona e fa'afeso'ota'i loa le ofisa o Work and Income (Galuega ma Tupe maua) e fesiligia pe mafai ona matou fesoasoani atu. E mafai ona e fa'afeso'ota'i atu i le telefoni lautele o le **0800 559 009**.

O ā ni fesoasoani e ono maua?

Afai e mafai ona e mauaina se fesoasoani, o le matāgaluega a Work and Income (Galuega ma Tupe maua) e mafai ona latou tu'uina atu nisi o fesoasoani tau tupe e aofia ai vaega o lo'o i lalo:

- **Main Benefits (Penefiti Masani/tupe maua fua masani)**, tupe maua o lo'o maua ai fesoasoani tautupe mo i latou e la'ititi pē leai se tupe o maua mai i ni galuega. I le vaega o lo'o i ai se tasi e lē taliaina pe lē fa'amalieina vaega fa'atulagaina o le penefiti masani, e mafai ona tu'u atu se talosaga i lalo o fitā ma Emergency Benefit (Penefiti Mo Fa'alavelave Fa'afuase'i).

Factsheet

- **Special Needs Grants (Fesoasoani mo Mana'oga Fa'apitoa)**, lo'o mauaina ai se vaega tupe e leai se lafoga (tax), po'o se tupe e lē toe totogiina mai, mo tagata ina ia mafai ona fa'ataunu'uina ni mea o lo'o mana'omia vave. O lea fesoasoani e fa'atasi lava ona maua. O se tasi e lē o mauaina se penefiti/tupe maua e mafai ona talosaga mo lenei Fesoasoani Fa'apitoa. O lenei fesoasoani fa'atupe o lo'o fuaina lea e tusa ma ni tupe o lo'o e maua ma ni aseta o lo'o e ūmia. **Fa'aailoa atu**, o fesoasoani e tusa ma femalaga'iga i atunu'u o le Pasefika o lo'o a'afia, e mafai ona talosagaina mo se fesoasoani mo tagata o āiga o lo'o fesoasoani atu i ō latou āiga.
- **Funeral Grants (Fesoasoani Tau tupe mo Maliu)**, e mafai ona maua mai ai se fesoasoani e leai se lafoga (non taxable) mo se maliu o se tasi. O lenei fesoasoani ua fa'atulagaina lea mo le totogiina o nisi o vaega o le maliu, ae le o le maliu atoa.
- **Recoverable Assistance Payments (Fesoasoani Tau tupe e toe totogi)**, e mafai ona maua mai se fesoasoani e leai se lafoga, leai ni tupe fa'a'opo'opo po'o tupe tului, fesoasoani tau tupe mo i latou e lē maua ni tupe fua mai le malō ina ia mafai ona maua ni mea o lo'o mana'omia vave e pei o nisi o mea patino ma ni au'aunaga o lo'o mana'omia. O lenei fesoasoani e tatau ona toe totogiina mai. E tatau ona fa'aailoa mai ni mea patino po'o ni au'aunaga o lo'o mana'omia. O lenei fesoasoani e fua lea e tusa ma tupe o lo'o e maua ma ni aseta o lo'o e ūmia.

Feso'otā'iga

- Afai e i ai ni ou āiga o lo'o 'alala i Samoa o lo'o e fa'apopoleina i ai, e mafai ona e fa'afeso'ota'i atu i le **Ofisa o le Komisina Sili i Samoa** i le (04) 472 0953 mo ni fa'amatalaga.
- Afai e i ai ni ou āiga o lo'o Malaga i ni Tusifolau Niu Sila i Samoa o lo'o e fa'apopoleina ai, e mafai ona e fa'afeso'ota'i atu i le **Ministry of Foreign Affairs and Trade (Minisitā o le Vā i Fafoma Fefa'ataua'iga)** i le (04) 439 8000.
- O le Minisitā o le Vā i Fafoma Fefa'ataua'iga o lo'o fautuaina mai i femālaga'iga i vaega o lo'o a'afia i le www.mfat.govt.nz/travel/countries/tsunami.
- Afai e i ai se tasi o lo'o mafatia i le fefe ma nisi tulaga e te silafia o lo'o mana'omia ai se fesoasoani, e mafai ona e fa'afeso'ota'i atu le nofoaga o le **Victim Support** i le 0800 VICTIM (0800 842846) po'o le asiasi atu i le au'upega o feso'ota'iga i le www.victimsupport.org.nz.

for more information:

Mo nisi fa'amatalaga: Afai e te mana'omia nisi o fa'amatalaga e uiga i fesoasoani tau tupe mai le matāgaluega o Work and Income (Galuega ma Tupe maua), vala'au mai i le **0800 559 009**. Afai e te fia salanoa mai i se tasi i le Gagana Samoa, vala'au mai i le 0800 663 003. Afai e te fia salanoa mai i se tasi i le Gagana Tonga, vala'au mai i le call 0800 669 009.